Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (toinen jaosto)

15 päivänä heinäkuuta 2021 *

Muutoksenhaku – Henkilöstö – Kurinpitomenettely – Kurinpitoseuraamus – Tämän seuraamuksen määrittely – Pidätys eläkkeen määrästä – Rikos- ja siviilituomio kansallisissa tuomioistuimissa – Euroopan unionille aiheutuneen aineettoman vahingon korvaaminen kokonaan tai osittain – Tämän korvauksen vaikutuksen puuttuminen – Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen 10 artikla – Yhdenvertaisen kohtelun periaate – Suhteellisuusperiaate

Asiassa C-851/19 P,

jossa on kyse Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 56 artiklaan perustuvasta valituksesta, joka on pantu vireille 19.11.2019,

DK, edustajanaan aluksi S. Orlandi ja T. Martin, sittemmin S. Orlandi, avocats,

valittajana,

ja jossa vastapuolena on

Euroopan ulkosuhdehallinto (EUH), asiamiehinään S. Marquardt ja R. Spáč,

vastaajana ensimmäisessä oikeusasteessa,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Arabadjiev sekä tuomarit A. Kumin, T. von Danwitz (esittelevä tuomari), P. G. Xuereb ja I. Ziemele,

julkisasiamies: G. Hogan,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 26.11.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

tuomion

1 DK vaatii valituksessaan unionin tuomioistuinta kumoamaan unionin yleisen tuomioistuimen 10.9.2019 antaman tuomion DK v. EUH (T-217/18, ei julkaistu, EU:T:2019:571), jolla unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi DK:n kanteen, jossa yhtäältä vaadittiin kumoamaan 23.5.2017 tehty Euroopan ulkosuhdehallinnon (EUH) päätös, jolla hänelle määrättiin kurinpitoseuraamus (jäljempänä riidanalainen päätös) ja toisaalta korvausta siitä vahingosta, joka hänelle oli aiheutunut siitä, että EUH oli väitetysti loukannut hänen puolustautumisoikeuksiaan rikosoikeudenkäynnissä, joka oli pantu häntä vastaan vireille Belgiassa.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

2 Euroopan unionin virkamiehiin sovellettavien henkilöstösääntöjen, sellaisina kuin niitä sovelletaan riita-asiassa (jäljempänä henkilöstösäännöt), II osastossa, jonka otsikko on ”Virkamiehen oikeudet ja velvollisuudet”, olevan 22 artiklan ensimmäisessä kohdassa säädetään seuraavaa:

”Virkamies voidaan velvoittaa korvaamaan kokonaan tai osittain [Euroopan] unionin kärsimä vahinko, joka johtuu hänen tehtäviään suorittaessaan tai niiden yhteydessä tekemästään vakavasta virheestä.”

3 Henkilöstösääntöjen VI osastossa, jonka otsikko on ”Kurinpitomenettely”, olevassa 86 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Virkamiehelle tai entiselle virkamiehelle, joka tahallisesti tai tuottamuksellisesti jättää täyttämättä näiden henkilöstösääntöjen mukaiset velvollisuutensa, voidaan määrätä kurinpitoseuraamus.

2. Kun nimittävä viranomainen tai Euroopan petostentorjuntavirasto saa tietoonsa todisteita, jotka antavat aiheen olettaa, että on tapahtunut 1 kohdassa tarkoitettu velvollisuuksien täyttämättä jättäminen, ne voivat aloittaa hallinnollisen tutkimuksen tarkistaakseen, onko tällainen velvollisuuksien täyttämättä jättäminen tapahtunut.

3. Kurinpidolliset säännöt, menettelyt ja toimenpiteet sekä hallinnollisia tutkimuksia koskevat säännöt ja menettelyt vahvistetaan liitteessä IX.”

4 Henkilöstösääntöjen liite IX koskee otsikkonsa mukaan ”kurinpitomenettelyä”. Kyseisessä liitteessä olevassa 9 artiklassa, joka kuuluu sen 3 jaksoon, jonka otsikko on ”Kurinpitoseuraamukset”, säädetään seuraavaa:

”1. Nimittävä viranomainen voi soveltaa jotakin seuraavista seuraamuksista:

a) kirjallinen huomautus;

b) varoitus;

c) ikälisien kertymisen keskeyttäminen vähintään yhden ja enintään 23 kuukauden ajaksi;

d) ikälisien alentaminen;

e) palkkaluokan väliaikainen alentaminen vähintään 15 päivän ja enintään yhden vuoden ajaksi;

f) palkkaluokan alentaminen saman tehtäväryhmän sisällä;

g) siirtäminen alempaan tehtäväryhmään joko samaan tai alempaan palkkaluokkaan;

h) viraltapano ja tarvittaessa eläkkeen väliaikainen alentaminen tai työkyvyttömyyskorvauksen osan pidättäminen tietyksi ajaksi; tämän seuraamuksen vaikutukset eivät ulotu virkamieheen riippuvuussuhteessa oleviin henkilöihin. Tällaisessa alentamistapauksessa entisen virkamiehen tulot eivät voi olla pienemmät kuin liitteessä VIII olevassa 6 artiklassa säädetty vähimmäistoimeentulo, jota on tarvittaessa korotettu perhelisillä.

2. Kun virkamies saa vanhuuseläkettä tai työkyvyttömyyskorvausta, nimittävä viranomainen voi päättää pidättää osan eläkkeestä tai työkyvyttömyyskorvauksesta tietyksi ajaksi; tämän seuraamuksen vaikutukset eivät ulotu virkamieheen riippuvuussuhteessa oleviin henkilöihin. Kyseisen virkamiehen tulot eivät kuitenkaan voi olla pienemmät kuin liitteessä VIII olevassa 6 artiklassa säädetty vähimmäistoimeentulo, jota on tarvittaessa korotettu perhelisillä.

3. Yksi virhe voi johtaa vain yhteen kurinpitoseuraamukseen.”

5 Tämän liitteen 10 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Kurinpitoseuraamusten ankaruuden on oltava suhteessa tehdyn virheen vakavuuteen. Virheen vakavuutta määriteltäessä ja kurinpitoseuraamuksesta päätettäessä on otettava erityisesti huomioon:

a) virheen laatu ja olosuhteet, joissa se tapahtui,

b) toimielinten luotettavuudelle, maineelle ja eduille rikkomuksesta koituneen haitan suuruus,

c) missä määrin virhe johtui tahallisuudesta tai laiminlyönnistä,

d) syyt virkamiehen tekemään virheeseen,

e) virkamiehen palkkaluokka ja virkaikä,

f) virkamiehen henkilökohtaisen vastuun määrä,

g) virkamiehen tehtävien ja vastuiden taso,

h) virheen tai virheellisen käyttäytymisen toistuminen,

i) virkamiehen käytös koko hänen uransa aikana.”

6 Kyseisessä liitteessä olevassa 25 artiklassa, joka kuuluu sen 7 jaksoon, jonka otsikko on ”Rinnakkainen syytteeseenpano”, säädetään seuraavaa:

”Jos virkamies asetetaan syytteeseen samasta teosta, lopullinen päätös tehdään vasta, kun asiaa käsittelevä tuomioistuin on antanut lopullisen tuomionsa.”

Asian tausta

7 DK otettiin Euroopan komission palvelukseen virkamiehenä vuonna 1994. Vuonna 1999 hänen tehtävänään oli kyseisen toimielimen kiinteistöjen hallinnointi kolmansissa maissa. Hän työskenteli 1.1.2011 alkaen EUH:n palveluksessa. DK siirtyi varhaiseläkkeelle 1.1.2016.

Rikosoikeudenkäynti, joka on pantu vireille DK:ta vastaan Belgiassa

8 DK:ta vastaan pantiin Belgiassa vuonna 2004 vireille rikosoikeudenkäynti, joka koski julkisten hankintojen hallinnoinnissa vuodesta 1999 lähtien useiden vuosien ajan tapahtunutta korruptiota. Unioni, jota komissio edusti, oli asianomistajana kyseisessä menettelyssä.

9 Tribunal de première instance francophone de Bruxelles (ranskankielinen alioikeus, Bryssel, Belgia) määräsi 16.5.2014 antamassaan tuomiossa DK:lle seuraavat rangaistukset useista hänen tehtäviensä hoidossa tekemistään rikoksista:

– kahden vuoden vankeusrangaistus, joka muutettiin viiden vuoden ehdolliseksi rangaistukseksi

– 27 500 euron suuruinen sakko

– määräys, jolla valittajalta kiellettiin 10 vuodeksi oikeus toimia toimitusjohtajana, hallituksen jäsenenä tai tilintarkastajana liikeyhtiössä

– 176 367,15 euron suuruisen summan määrääminen menetetyksi.

10 Kyseinen tuomioistuin velvoitti myös DK:n siviilioikeudellisessa menettelyssä maksamaan yhteisvastuullisesti 25 000 euroa korvauksena unionille aineettomasta vahingosta, jonka hän oli aiheuttanut sen maineelle.

11 Cour d'appel de Bruxelles (Brysselin ylioikeus, Belgia) pysytti kyseisen tuomioistuimen tuomion 30.6.2015 antamallaan tuomiolla ja korotti DK:lle määrätyn vankeusrangaistuksen kolmen vuoden vankeusrangaistukseksi, joka muutettiin viiden vuoden ehdolliseksi rangaistukseksi, ja vahvisti määräksi, joka DK:n oli maksettava unionille aiheuttamansa aineettoman vahingon korvaamiseksi, 38 814 euroa.

12 Cour de cassation (ylin tuomioistuin, Belgia) hylkäsi 10.2.2016 DK:n kyseisen ylioikeuden tuomiosta tekemän valituksen.

Henkilöstösääntöjen mukainen kurinpitomenettely

13 Komission nimittävä viranomainen aloitti 2.5.2007 tekemällään päätöksellä DK:ta vastaan kurinpitomenettelyn.

14 Koska kurinpitomenettely keskeytettiin odotettaessa asianomaista henkilöä vastaan samoista teoista aloitetun kansallisen rikosoikeudenkäynnin lopullista päättymistä, EUH aloitti 12.7.2016 tekemällään päätöksellä DK:ta vastaan aloitetun kurinpitomenettelyn uudelleen.

15 Kurinpitolautakunta antoi DK:ta kuultuaan 12.12.2016 perustellun lausunnon, joka annettiin asianomaiselle tiedoksi. Kurinpitolautakunta totesi tässä lausunnossa muun muassa, että ”kansalliset rikostuomioistuimet olivat todenneet asiaa koskevat tosiseikat selvitetyiksi”, että ”virkamies oli menetellyt henkilöstösääntöjen 11, 11 a, 12 ja 21 artiklan vastaisesti” ja että ”ainoa mahdollinen seuraamus [oli] se, että tietty määrä hänen eläkkeestään pidätetään”. Kurinpitolautakunta otti useita raskauttavia ja lieventäviä seikkoja arvioidessaan muun muassa huomioon ”sen, että kansallinen tuomioistuin [oli] jo tuominnut virkamiehen aineellisen ja aineettoman korvauksen suorittamiseen”. Tällä perusteella kurinpitolautakunta suositteli, että nimittävä viranomainen määrää kurinpitotoimenpiteenä, että DK:n eläkkeen nettomäärästä vähennetään kuukausittain 400 euroa kolmen vuoden ajan.

16 Nimittävä viranomainen määräsi riidanalaisella päätöksellä DK:lle tätä kuultuaan ”105 euron suuruisen pidätyksen kuukausittain maksettavasta eläkkeestä henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 9 artiklan 2 kohdan nojalla 30.9.2025 asti”.

17 Nimittävä viranomainen hylkäsi 20.12.2017 DK:n riidanalaisesta päätöksestä tekemän valituksen.

Menettely unionin yleisessä tuomioistuimessa ja valituksenalainen tuomio

18 DK nosti unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 28.3.2018 toimittamallaan kannekirjelmällä kanteen, jossa hän vaati yhtäältä riidanalaisen päätöksen kumoamista ja toisaalta sen vahingon korvaamista, joka hänelle väitetysti aiheutui siitä, että EUH oli loukannut hänen puolustautumisoikeuksiaan häntä vastaan Belgiassa käydyssä rikosoikeudenkäynnissä.

19 DK esitti kumoamisvaatimustensa tueksi kaksi kanneperustetta, jotka koskivat määrättävän kurinpitoseuraamuksen määrittämistä ja lieventävien olosuhteiden huomioon ottamista sen yhteydessä.

20 Unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisella tuomiolla DK:n nostaman kanteen, koska se oli perusteeton siltä osin kuin siinä vaadittiin riidanalaisen päätöksen kumoamista ja koska sen tutkittavaksi ottamisen edellytykset puuttuivat ja koska se oli joka tapauksessa perusteeton siltä osin kuin siinä vaadittiin korvausta väitetysti aiheutuneesta vahingosta. Unionin yleinen tuomioistuin myös velvoitti DK:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

21 Erityisesti riidanalaisen päätöksen kumoamista koskevan vaatimuksen osalta unionin yleinen tuomioistuin hylkäsi valituksenalaisen tuomion 28–53 kohdassa DK:n ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan, joka koski ilmeistä arviointivirhettä sellaisen vahingon huomioon ottamisessa, joka oli jo korvattu. Unionin yleinen tuomioistuin totesi lähinnä, ettei nimittävällä viranomaisella ollut velvollisuutta henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan soveltamisen yhteydessä ottaa huomioon unionille aiheutuneen vahingon korvaamista kansallisella tasolla.

Osapuolten vaatimukset

22 DK vaatii, että unionin tuomioistuin

– kumoaa valituksenalaisen tuomion

– kumoaa riidanalaisen päätöksen ja

– velvoittaa EUH:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut molemmissa oikeusasteissa.

23 EUH vaatii, että unionin tuomioistuin

– hylkää valituksen perusteettomana ja

– velvoittaa DK:n korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Valitus

Asianosaisten lausumat

24 DK esittää valituksensa tueksi yhden ainoan valitusperusteen. Hän väittää siinä, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 52 kohdassa oikeudellisen virheen tulkitessaan henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan toisen virkkeen b alakohtaa siten, että nimittävä viranomainen voi sen nojalla tukeutua unionille aiheutuneeseen aineettomaan vahinkoon perustellakseen kurinpitolautakunnan suosittelemaa seuraamusta ankaramman seuraamuksen soveltamista, vaikka tämä vahinko on jo korvattu kansallisella tasolla.

25 Tämä valitusperuste jakautuu kolmeen osaan.

26 Ensinnäkin DK väittää, että unionin yleinen tuomioistuin on tehnyt valituksenalaisen tuomion 52 kohdassa oikeudellisen virheen katsoessaan, ettei nimittävä viranomainen tehnyt henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevaa 10 artiklaa soveltaessaan ilmeistä arviointivirhettä, kun se totesi, ettei sen tarvinnut ottaa huomioon unionille aiheutuneen aineettoman vahingon korvaamista kansallisella tasolla. Hän katsoo, että nimittävää viranomaista sitoivat henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 25 artiklan mukaisesti kansallisella tasolla tehdyt tosiseikkoja koskevat toteamukset sekä periaate, jonka mukaan vahinkoa, joka on kokonaan korvattu, ei katsota koskaan olleen olemassa.

27 Toiseksi DK väittää lähinnä, että kun unionin yleinen tuomioistuin katsoi valituksenalaisen tuomion 52 kohdassa, ettei nimittävä viranomainen ollut velvollinen ottamaan huomioon unionille kansallisella tasolla jo korvattua aineetonta vahinkoa, se jätti myös noudattamatta kurinpitoseuraamuksen oikeasuhteisuutta koskevaa vaatimusta ja periaatetta, jonka mukaan vahinkoa, joka on jo korvattu kokonaisuudessaan, ei katsota koskaan olleen olemassa. DK viittaa 9.9.1999 annettuun tuomioon Lucaccioni v. komissio (C-257/98 P, EU:C:1999:40219 ja 20 kohta) perustuvaan oikeuskäytäntöön ja väittää, että toisin kuin unionin yleinen tuomioistuin on todennut valituksenalaisen tuomion 34 kohdassa, sen lisäksi, että viimeksi mainittu periaate on vahvistettu Belgian oikeudessa, se on myös jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteinen yleinen oikeusperiaate, jolla kielletään saman vahingon korvaaminen kahteen kertaan.

28 Kolmanneksi DK huomauttaa, että unionin yleinen tuomioistuin on hänen mukaansa perustellusti katsonut valituksenalaisen tuomion 38 kohdassa, että henkilöstösääntöjen liitteessä IX oleva 10 artikla ilmentää unionin lainsäätäjän pyrkimystä olla loukkaamatta yhdenvertaisen kohtelun yleistä periaatetta kohtelemalla rikkomuksen tehneitä virkamiehiä eri tavalla sen mukaan, kuinka laaja vahinko on aiheutunut sille unionin toimielimelle, jonka palveluksessa he ovat. Hän väittää kuitenkin, että kyseisen tuomion 39–41 kohdassa unionin yleinen tuomioistuin on loukannut tätä periaatetta katsomalla, että se, että unionille aiheutunut vahinko on korvattu kokonaan tai

osittain, on merkityksetöntä määritettäessä kyseisen 10 artiklan perusteella määrättäviä kurinpitoseuraamuksia. DK:n mukaan unionille aiheutuneen vahingon korvannut virkamies ei ole samassa tilanteessa kuin virkamies, joka ei ole tällaista korvausta suorittanut.

29 EUH väittää aluksi, että DK:n perustelut, joiden mukaan nimittävä viranomainen on koventanut hänelle määrättyä seuraamusta ottamalla huomioon vahingon, jonka väitetään jo olevan korvattu, on jätettävä muutoksenhakuvaiheessa tutkimatta, koska näillä perusteluilla ei pyritä osoittamaan, että unionin yleinen tuomioistuin olisi mahdollisesti tehnyt oikeudellisen virheen, vaan sillä horjutetaan nimittävän viranomaisen arviointia ja muotoillaan uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa esitetty kanneperuste. Lisäksi jos DK vetoaa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen, kyseisillä perusteluilla horjutettaisiin myös nimittävän viranomaisen arviointia eikä valituksenalaista tuomiota. Lisäksi DK on vedonnut näihin perusteluihin ensimmäisen kerran muutoksenhakuvaiheessa.

30 Asiakysymyksen osalta EUH väittää, että ainoa valitusperuste on hylättävä. Sen mukaan unionin yleinen tuomioistuin ei tehnyt oikeudellista virhettä katsoessaan, että korvauksen maksaminen unionille aiheutuneesta aineettomasta vahingosta, sellaisena kuin se on todettu kansallisella tasolla, ei vaikuta kurinpitomenettelyn kohteena olevan rikkomuksen vakavuuden arviointiin henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan nojalla.

Unionin tuomioistuimen arviointi asiasta

EUH:n esittämä oikeudenkäyntiväite

31 EUH:n esittämä oikeudenkäyntiväite perustuu ensinnäkin siihen, että DK:n esittämillä perusteluilla ei pyritä osoittamaan, että unionin yleinen tuomioistuin on mahdollisesti tehnyt oikeudellisen virheen, vaan horjuttamaan nimittävän viranomaisen arviointia, ja lisäksi niillä muotoillaan uudelleen ensimmäisessä oikeusasteessa esitetty kanneperuste.

32 SEUT 256 artiklasta, Euroopan unionin tuomioistuimen perussäännön 58 artiklan ensimmäisestä kohdasta ja unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 168 artiklan 1 kohdan d alakohdasta ja 169 artiklasta ilmenee, että valituksessa on ilmoitettava täsmällisesti sekä se, miltä kaikilta osin tuomion kumoamista vaaditaan, että ne oikeudelliset perustelut, joihin erityisesti halutaan vedota tämän vaatimuksen tueksi. Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan tätä edellytystä ei täytä valitus, jossa vain toistetaan unionin yleisessä tuomioistuimessa jo esitetyt perusteet ja perustelut, ilman että valitukseen edes sisältyisi perusteluja, joiden tarkoituksena olisi erityisesti osoittaa valituksenalaiseen tuomioon sisältyvä oikeudellinen virhe. Tällaisella valituksella tosiasiassa pyritään nimittäin ainoastaan siihen, että unionin yleisessä tuomioistuimessa esitetty kanne tutkitaan uudelleen, mikä ei kuulu unionin tuomioistuimen toimivaltaan (tuomio 16.12.2020, neuvosto ym. v. K. Chrysostomides & Co. ym., C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P ja C-604/18 P, EU:C:2020:1028, 127 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

33 Jos valittaja kuitenkin kiistää unionin yleisen tuomioistuimen tekemän unionin oikeuden tulkinnan tai soveltamisen, ensimmäisessä oikeusasteessa tutkittuja oikeuskysymyksiä voidaan käsitellä uudelleen valituksen yhteydessä. Valitusmenettelyn tarkoitus jäisi nimittäin osaksi toteutumatta, jollei valittaja voisi tällä tavoin perustaa valitustaan perusteisiin ja perusteluihin, jotka on esitetty jo unionin yleisessä tuomioistuimessa (tuomio 9.7.2020, Haswani v. neuvosto, C-241/19 P, EU:C:2020:545, 50 kohta ja tuomio 9.12.2020, Groupe Canal + v. komissio, C-132/19 P, EU:C:2020:1007, 19 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että DK kritisoi valituksessaan unionin yleisen tuomioistuimen valituksenalaisen tuomion 52 kohdassa esittämää päätelmää, jonka mukaan nimittävä viranomainen ei ole tehnyt ilmeistä arviointivirhettä päättäessään, ettei henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevaa 10 artiklaa sovellettaessa ollut otettava huomioon sitä, että unionille aiheutunut vahinko oli jo korvattu kansallisella tasolla, sekä oikeudellista analyysiä, jonka perusteella unionin yleinen tuomioistuin on hylännyt sille esitetyn ensimmäisen kanneperusteen ensimmäisen osan. Lisäksi on niin, että vaikka valituksessa viitataan nimittävän viranomaisen arviointiin, se tehdään vain siltä osin kuin unionin yleinen tuomioistuin on vahvistanut sen ja viimeksi mainitun tekemien väitettyjen oikeudellisten virheiden horjuttamiseksi, pelkästään toistamatta unionin yleisessä tuomioistuimessa jo esitettyjä perusteita ja perusteluja.

35 Toiseksi EUH:n väitteestä, jonka mukaan DK on vedonnut yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamiseen ensimmäisen kerran muutoksenhakuvaiheessa, on muistutettava, että unionin tuomioistuin on valitusasioissa toimivaltainen arvioimaan ainoastaan sitä oikeudellista ratkaisua, joka unionin yleisessä tuomioistuimessa on tehty perusteista ja perusteluista, joista siellä on lausuttu. Kun kyse on valitusperusteesta, joka voidaan ottaa tutkittavaksi, lähtökohtaisesti valittajan asiana on esittää haluamallaan tavalla perustelut kyseisen valitusperusteen tueksi, ja valittaja voi joko nojautua jo unionin yleisessä tuomioistuimessa esittämiinsä perusteluihin tai esittää uusia perusteluja erityisesti suhteessa unionin yleisen tuomioistuimen kannanottoihin. Muutoin muutoksenhakumenettelyn tarkoitus jäisi osaksi toteutumatta (ks. vastaavasti tuomio 18.1.2007, PKK ja KNK v. neuvosto, C-229/05 P, EU:C:2007:32, 61 ja 64 kohta ja tuomio 19.12.2019, HK v. komissio, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, 26 ja 27 kohta).

36 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan ensimmäisen kohdan tulkinnasta ja sen soveltamisesta unionille aiheutuneen vahingon yhteydessä keskusteltiin unionin yleisessä tuomioistuimessa käydyssä menettelyssä. DK:n esittämillä väitteillä, jotka koskevat yhdenvertaisen kohtelun periaatteen loukkaamista, pyritään riitauttamaan unionin yleisen tuomioistuimen analyysi, joka koskee sille esitetyn ensimmäisen kanneperusteen ensimmäistä osaa. Tässä arvioinnissa unionin yleinen tuomioistuin on korostanut valituksenalaisen tuomion 38–41 kohdassa sitä, että unionin virkamiesten rikkomuksia oli kohdeltava eri tavalla aiheutetun vahingon laajuuden mukaan, ja katsonut samalla, että sillä, että tämä vahinko on jo johtanut kokonaan tai osittain vahingonkorvaukseen, ei ole merkitystä rikkomuksen vakavuutta määritettäessä tässä säännöksessä tarkoitetulla tavalla. Siten näillä väitteillä riitautetaan yksityiskohtaisesti se, miten unionin yleinen tuomioistuin on tulkinnut ja soveltanut valituksenalaisen tuomion näissä kohdissa kyseistä säännöstä, eikä se ole uusi peruste, jonka esittäminen muutoksenhakuvaiheessa olisi kiellettyä (ks. analogisesti tuomio 18.1.2007, PKK ja KNK v. neuvosto, C-229/05 P, EU:C:2007:32, 63 kohta ja tuomio 19.12.2019, HK v. komissio, C-460/18 P, EU:C:2019:1119, 28 kohta).

37 EUH:n esittämä oikeudenkäyntiväite on näin ollen hylättävä.

Asiakysymys

38 Ainoan valitusperusteen ensimmäisessä osassa, joka koskee henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan toisen virkkeen b alakohdan, luettuna yhdessä henkilöstösääntöjen kyseisessä liitteessä olevan 25 artiklan kanssa, rikkomista, DK väittää lähinnä, että vahinkoa, joka on johtanut täysimääräiseen korvaukseen, ei voida ottaa huomioon arvioitaessa kurinpitorikkomuksen vakavuutta, koska tämän säännöksen mukaan kansallisten

tuomioistuinten tekemät rikosoikeudelliset toteamukset ja siten periaate, jonka mukaan kokonaan korvatun vahingon osalta katsotaan, ettei sitä ole koskaan ollut olemassa, sitovat nimittävää viranomaista kokonaisuudessaan.

39 Tältä osin on todettava, että henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan ensimmäisen virkkeen mukaan kurinpitoseuraamusten ankaruuden on oltava suhteessa tehdyn virheen vakavuuteen. Kyseisessä liitteessä olevan 10 artiklan toisen virkkeen a–i alakohdassa täsmennetään tavalla, joka ei ole tyhjentävä, tietyt seikat, jotka on ”erityisesti” otettava huomioon virheen vakavuutta määriteltäessä ja kurinpitoseuraamuksesta päätettäessä. Näihin seikkoihin kuuluu mainitussa liitteessä olevan 10 artiklan toisen virkkeen b alakohdan mukaan ”toimielinten luotettavuudelle, maineelle tai eduille rikkomuksesta koituneen haitan suuruus”.

40 Lisäksi on muistutettava, että henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 25 artiklan mukaan silloin, kun asianomainen virkamies asetetaan syytteeseen samasta teosta, josta häntä vastaan on aloitettu kurinpitomenettely, lopullinen päätös tehdään vasta, kun kansallinen rikostuomioistuin on antanut lopullisen tuomionsa. Tällä säännöksellä vastataan yhtäältä siihen huoleen, ettei asianomaisen virkamiehen asemaan häntä vastaan vireille pannuissa rikosoikeudellisissa menettelyissä vaikuteta sellaisten seikkojen vuoksi, jotka ovat lisäksi kurinpitomenettelyn kohteena hänen toimielimessään, ja sillä sallitaan toisaalta se, että tämän kurinpitomenettelyn yhteydessä voidaan ottaa huomioon kansallisen rikostuomioistuimen tosiseikkoja koskevat toteamukset silloin, kun viimeksi mainitun päätös on tullut lopulliseksi.

41 Kyseisessä säännöksessä ei täsmennetä, voivatko kansallisen rikostuomioistuimen esittämät tosiseikkoja koskevat toteamukset sitoa nimittävää viranomaista kyseisen kurinpitomenettelyn yhteydessä. Joka tapauksessa tosiseikkojen oikeudellinen luonnehdinta henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan kaltaisten asiassa merkityksellisten unionin oikeuden säännösten kannalta kuuluu yksinomaan toimivaltaisille unionin viranomaisille. Kansallisessa rikosoikeudenkäynnissä suoritettu näiden tosiseikkojen oikeudellinen luonnehdinta ei voi sitoa näitä viranomaisia (ks. analogisesti komission jäsentä koskevan kurinpitomenettelyn osalta tuomio 11.7.2006, komissio v. Cresson, C-432/04, EU:C:2006:455, 121 kohta). Koska kyseisessä 10 artiklassa ei viitata nimenomaisesti jäsenvaltioiden oikeuteen määrittää sen sisältö ja ulottuvuus, sitä on tulkittava itsenäisesti ja yhdenmukaisesti unionin oikeusjärjestyksessä virkamiesten yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi henkilöstösääntöjen säännöksiä sovellettaessa (ks. analogisesti henkilöstösääntöjen 85 a artiklan osalta tuomio 15.10.2015, Axa Belgium, C-494/14, EU:C:2015:692, 21 ja 23–25 kohta).

42 Nyt käsiteltävässä asiassa tämän tuomion 8, 10 ja 11 kohdasta ilmenee, että tribunal de première instance francophone de Bruxelles ja muutoksenhakuasteena Cour d’appel de Bruxelles ovat velvoittaneet DK:n maksamaan 38 814 euroa korvausta siitä aineettomasta vahingosta, jonka hän on unionille aiheuttanut näiden rikostuomioistuinten toteamusten mukaan lahjontatoimilla julkisten hankintojen hallinnoinnissa vuosina 1999–2005.

43 Se, että kyseiset rikostuomioistuimet määrittävät kansallisen oikeuden perusteella unionille aiheutuneen aineettoman vahingon laajuuden ja siitä seuraavan korvauksen, ei kuitenkaan vaikuta mitenkään siihen, otetaanko kyseinen vahinko ja siitä mahdollisesti maksettava korvaus huomioon asianomaisen henkilön kurinpitorikkomuksen vakavuuden määrittämiseksi, koska tällainen toimenpide ei ole tosiseikkoja koskeva kysymys, vaan se kuuluu siihen tosiseikkojen oikeudelliseen luonnehdintaan, joka nimittävän viranomaisen on suoritettava henkilöstösääntöjen

liitteessä IX olevan 10 artiklan säännöksiin nähden ilman, että nimittävä viranomainen olisi tältä osin sidottu kansallisessa rikosoikeudenkäynnissä tässä yhteydessä suoritettuun mahdolliseen luonnehdintaan.

44 Mikään henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan toisen virkkeen b alakohdan sanamuodossa ei kuitenkaan edellytä, että asianomaisen virkamiehen rikkomuksen ja hänelle määrättävän kurinpitoseuraamuksen vakavuuden määrittäminen unionin toimielinten koskemattomuudelle, maineelle tai eduille rikkomuksesta koituneen haitan suuruuteen nähden riippuu siitä edellytyksestä, että tätä vahinkoa ei vielä ole korvattu. Kuten unionin yleinen tuomioistuin on perustellusti todennut valituksenalaisen tuomion 39 kohdassa, henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan mukaisessa kurinpitomenettelyssä ei ole merkitystä sillä, että vahinko on kokonaan tai osittain korvattu, koska kyseisen säännöksen tavoitteena ei ole korvauksen järjestäminen vaan seuraamuksen määrääminen. Kun otetaan huomioon tämän tuomion 40 ja 41 kohdassa esitetyt seikat, henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevasta 25 artiklasta ei voida päätellä, että jäsenvaltion siviilioikeuden periaatetta, jonka mukaan vahinkoa, joka on kokonaan korvattu, ei katsota koskaan olleen olemassa, voitaisiin soveltaa soveltuvin osin kurinpitomenettelyssä.

45 Tästä seuraa, että ainoan valitusperusteen ensimmäinen osa on hylättävä perusteettomana.

46 Ainoan valitusperusteen kolmannessa osassa, joka on tutkittava toiseksi, DK väittää lähinnä, että unionin yleinen tuomioistuin on loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta, kun se on todennut valituksenalaisen tuomion 39–41 kohdassa, että kurinpitorikkomuksen vakavuuden määrittämisessä ei ole merkitystä sillä, onko unionille aiheutunut vahinko jo kokonaan tai osittain korvattu.

47 Tältä osin on muistutettava, että yhdenvertaisen kohtelun periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tilanteita ei kohdella eri tavalla eikä erilaisia tilanteita kohdella samalla tavalla, ellei tällaista kohtelua voida objektiivisesti perustella (tuomio 7.3.2017, RPO, C-390/15, EU:C:2017:174, 41 kohta ja tuomio 25.6.2020, EUSK v. KF, C-14/19 P, EU:C:2020:492, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan eri tilanteita erottavat seikat ja se, ovatko ne mahdollisesti rinnastettavissa toisiinsa, on määritettävä ja niitä on arvioitava kyseisten säännösten kohteen ja sen päämäärän valossa, joihin näillä säännöksillä pyritään, ja tässä yhteydessä on otettava huomioon kyseisen alan periaatteet ja tavoitteet (tuomio 7.3.2017, RPO, C-390/15, EU:C:2017:174, 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 6.9.2018, Piessevaux v. neuvosto, C-454/17 P, ei julkaistu, EU:C:2018:680, 79 kohta).

49 Nyt käsiteltävässä asiassa DK väittää, että virkamies, joka on korvannut unionille aiheutuneen vahingon, ei ole samassa tilanteessa kuin virkamies, joka ei ole suorittanut tällaista korvausta, joten hänen mukaansa ensin mainitun virkamiehen aiheuttamaa vahinkoa ei pidä ottaa huomioon henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan toisen virkkeen b alakohtaa sovellettaessa.

50 Tämän tuomion 39 kohdassa on muistutettu, että kyseisessä 10 artiklassa säännellään määrättävän kurinpitoseuraamuksen määrittämistä, ja siinä säädetään, että kurinpitoseuraamuksen ankaruuden on oltava oikeassa suhteessa tehdyn virheen vakavuuteen, kun otetaan erityisesti huomioon unionille koituneen haitan suuruus. Kuten unionin yleinen tuomioistuin on valituksenalaisen tuomion 37 kohdassa todennut, kyseisen 10 artiklan

sanamuodosta ilmenee, että siinä säädetyn kurinpitotoimenpiteen tarkoituksena on sanktioida virheellinen menettely. Henkilöstösääntöjen 86 artiklan 1 kohdan mukaan tällainen virheellinen menettely johtuu kaikesta asianomaisen virkamiehen henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien täyttämättä jättämisestä. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa, kurinpitomenettelyllä pyritään varmistamaan, että virkamiehet noudattavat sääntöjä ja velvollisuuksia, joiden tarkoituksena on turvata unionin toimielimen moitteeton toiminta.

51 Esiintyessään DK:ta vastaan Belgiassa vireille pannussa rikosoikeudenkäynnissä asianomistajana unioni on sitä vastoin pyrkinyt saamaan korvausta sen maineelle aiheutuneesta aineettomasta vahingosta. Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 57 kohdassa, tällaisen korvauksen myöntämisen tarkoituksena ei ole määrätä seuraamuksia asianomaisen virkamiehen virheellisestä toiminnasta vaan määrätä siviilioikeudellinen korvaus, jolla palautetaan ennen tätä menettelyä vallinnut tilanne.

52 Edellä esitetystä seuraa, että yhtäältä DK:lle määrätyn kurinpitoseuraamuksen kohde ja tarkoitus ja toisaalta unionille aiheutuneen vahingon korvaaminen, johon DK on vedonnut, eroavat toisistaan.

53 Tämä pätee sitäkin suuremmalla syyllä sen vuoksi, että kun henkilöstösääntöjen 86 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan virkamiehen henkilöstösääntöjen mukaisten velvollisuuksien täyttämättä jättäminen voi johtaa kurinpitoseuraamuksen määräämiseen asianomaiselle henkilölle, henkilöstösääntöjen 22 artiklan ensimmäisen kohdan mukaan virkamies voidaan velvoittaa korvaamaan kokonaan tai osittain unionin kärsimä vahinko, joka johtuu hänen tehtäviään suorittaessaan tai niiden yhteydessä tekemästään vakavasta virheestä, joten kurinpitoseuraamuksen soveltaminen ja unionille aiheutuneen vahingon korvaaminen ovat toisistaan riippumattomia.

54 Näin ollen siitä, että virkamies on korvannut unionille aiheuttamansa aineettoman vahingon, ei seuraa, että hän on eri asemassa kuin virkamies, joka ei ole suorittanut tällaista korvausta, hänen tekemänsä virheen vakavuuden ja hänelle määrättävän kurinpitoseuraamuksen määrittämiseksi erityisesti unionille koituneen haitan suuruuteen nähden henkilöstösääntöjen liitteessä IX olevan 10 artiklan b alakohdan toisen virkkeen nojalla.

55 Näin ollen unionin yleinen tuomioistuin ei ole loukannut yhdenvertaisen kohtelun periaatetta katsoessaan valituksenalaisen tuomion 39–41 kohdassa, että määritettäessä virkamiehen kurinpitorikkomuksen vakavuutta ja hänelle tämän säännöksen perusteella määrättävää kurinpitoseuraamusta merkitystä ei ole sillä, onko unionille aiheutunut vahinko jo kokonaan tai osittain korvattu.

56 Ainoan valitusperusteen kolmas osa on näin ollen hylättävä perusteettomana.

57 Ainoan valitusperusteen toisesta osasta, joka koskee suhteellisuusperiaatteen loukkaamista, on lopuksi todettava, että vaikka nimittävä viranomainen määräsi DK:lle taloudellisen seuraamuksen, sen tarkoituksena tai tavoitteena ei ole tämän tuomion 50 kohdassa esitettyjen seikkojen perusteella korvata unionille aiheutunut vahinko vaan määrätä seuraamus DK:lle siitä, että hän on tehnyt kurinpitorikkomuksen jättäessään täyttämättä henkilöstösääntöjen mukaiset velvollisuutensa. Toisin kuin viimeksi mainittu väittää, tällaisen seuraamuksen soveltamisen ei siis voida katsoa merkitsevän tämän vahingon korvaamista kahteen kertaan suhteellisuusperiaatteen vastaisesti. Tästä seuraa, että kysymyksellä siitä, onko tämän tuomion

26 kohdassa mainittu periaate vain Belgian siviilioikeuden periaate, vai onko se myös, kuten kantaja väittää, jäsenvaltioiden oikeusjärjestyksille yhteinen yleinen oikeusperiaate, jolla kielletään saman vahingon korvaaminen kahteen kertaan, ei ole merkitystä nyt esillä olevassa asiassa.

58 Tätä päätelmää ei voida horjuttaa 9.9.1999 annettuun tuomioon Lucaccioni v. komissio (C-257/98 P, EU:C:1999:402, 19 ja 20 kohta) perustuvalla oikeuskäytännöllä, johon DK on vedonnut ainoan valitusperusteen kolmannen osan tueksi, koska kyseinen tuomio ei koskenut nyt käsiteltävän asian tavoin vahingonkorvauksen ja kurinpitoseuraamuksen päällekkäisyyttä vaan virkamiehelle tapaturman tai sairauden johdosta aiheutuneen vahingon eri korvausmuotojen päällekkäisyyttä.

59 Näin ollen ainoan valitusperusteen kolmaskin osa on hylättävä perusteettomana.

60 Edellä todetun perusteella valitus on hylättävä kokonaisuudessaan perusteettomana.

Oikeudenkäyntikulut

61 Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 184 artiklan 2 kohdan mukaan unionin tuomioistuin tekee ratkaisun oikeudenkäyntikuluista, jos valitus on perusteeton. Mainitun työjärjestyksen 138 artiklan 1 kohdan mukaan, jota sovelletaan saman työjärjestyksen 184 artiklan 1 kohdan nojalla valituksen käsittelyyn, asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut.

62 Koska EUH on vaatinut oikeudenkäyntikulujensa korvaamista ja DK on hävinnyt asian, hänet on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (toinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Valitus hylätään.

2) DK velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Allekirjoitukset